

Ç A N A K K A L E S M M O • 5 M A Y I S 2 0 2 6

Vergi İdaresi 3.0

ve Finansal Okuryazarlık

VDK 2025 Yılı Faaliyet Raporu Işığında Yeni Denetim Paradigması

Şirket Sahipleri, Yöneticiler ve Meslek Mensupları İçin Yol Haritası

Yaşar ÇATALKAYA

Yeminli Mali Müşavir • Bağımsız Denetçi • Sürdürülebilirlik Denetçisi

Hakkımda

Yaşar Çatalkaya • YMM, Bağımsız Denetçi, Sürdürülebilirlik Denetçisi

Mesleki Profil

20 yılı aşkın denetim, vergi ve yönetim tecrübesi

Hazine ve Maliye Bakanlığı kökenli

2004 yılında Vergi Müfettişi olarak göreve başladı.

Yazılı Yayın:

Ekonomim Gazetesi ve MuhasebeTR yazarı.

Uzmanlık Alanları:

Vergi denetimi, bağımsız denetim, sürdürülebilirlik ve danışmanlık.

Mesleki Çerçeve

Mesleki Unvanlar

Yeminli Mali Müşavir

Bağımsız Denetçi

Sürdürülebilirlik Denetçisi

Yazılı Yayın

Ekonomim Gazetesi Yazarı

MuhasebeTR Yazarı

Akademik

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisansı

Sunum Planı

Bugün ele alacağımız üç ana eksen

01

Finansal Okuryazarlık ve Vergi Bağlantısı

Bilanço, nakit ve vergi riski; mali tabloların idare karşısındaki anlamı

02

Vergi İdaresi 3.0 ve Dijital Denetim

VDK 2025 Faaliyet Raporu ışığında yeni denetim paradigması; KURGAN, ROS, VDKonferans ve gözetim programları

03

Meslek Mensubu İçin Pratik Yol Haritası

Üç önerme, dengeli bakış ve günlük uygulamada beş somut aksiyon

B Ö L Ü M 1

Finansal Okuryazarlık

ve Vergi Bağlantısı

Mali tablolar, kayıt kalitesi ve idare karşısındaki anlam

Üç Temel Kavram ve Vergi Bağlantısı

Bilanço, nakit ve vergi riski neden bir arada okunmalı?

Şirket sahibi finansal veriyi okumayı bilmezse, **vergi riskini de göremez.**

BİLANÇO

Şirketin fotoğrafı

Neyim var, neye borçluyum?

Vergi bağlantısı:
Ortaklar Cari, KDV devir, stok hareketleri, sermaye.

GELİR TABLOSU

Şirketin performansı

Ne kadar kazandım, kâr ettim mi?

Vergi bağlantısı:
Net satışlar, kâr/zarar, olağan-dışı gelir/giderler.

NAKİT AKIŞI

Şirketin nabızı

Para nereden geldi, nereye gitti?

Vergi bağlantısı: Banka, POS, e-ticaret verisi idare tarafından görülüyor.

VERGİ RİSKİ

İdare karşısındaki sınav

Beyanım ile tablolarım uyumlu mu?

Vergi bağlantısı: KDV iade, sahte belge, mizan-beyan tutarlılığı.

Yöneticinin Bakış Açısıyla Mali Tablolar

Tabloların ardındaki yönetim sorularını sormak

Tablo	Yöneticinin Sorması Gereken Soru	Risk / İşaret
Bilanço	Kısa vadeli borçlarımızı dönen varlıklarla karşılayabiliyor muyuz?	<i>Cari oran < 1 → Likidite zorluğu</i>
Gelir Tablosu	Faaliyet kârı vs. dönem kârı: Esas işten mi kazanıyoruz?	<i>Faaliyet dışı gelirlere bağımlılık</i>
Nakit Akışı	Kâr ediyoruz ama nakit neden yok?	<i>Kâr–nakit ayrışması; alacak/stok şişmesi</i>
Vergi	KDV devir tutarımız neden artıyor / sürekli iade konumunda mıyız?	<i>İade riski; ihtilaf; KURGAN hattı</i>
Vergi	Beyan ile finansal tablolar arasında tutarlılık var mı?	<i>Mizan–beyan farkı → izaha davet</i>

Mali Tablolardaki Erken Uyarı İşaretleri

Sayılar konuşur; soru, yöneticinin onları dinleyip dinlemediğidir

Sağlıklı Sinyaller

- ▶ Faaliyet nakit akışı net kârın yakınında
- ▶ Cari oran 1,5 – 2,0 bandında
- ▶ Net borç / FAVÖK oranı 3,0 altında
- ▶ KDV beyanı ile mizan tutarlı
- ▶ Brüt marj stabil veya iyileşiyor

Kırmızı Bayraklar

- ▶ Kâr büyüyor ama faaliyet nakit akışı azalıyor
- ▶ Alacak / stok büyümesi cirodan hızlı
- ▶ Sürekli KDV iade pozisyonu ya da büyük devir
- ▶ Mizan – beyanname tutarsızlıkları tekrarlanıyor
- ▶ Ortaklara borç hesabının (331) hızla şişmesi

Kayıt Kalitesi: Şirketin Kendine Sorması Gereken 5 Soru

Vergi İdaresi 3.0 çağında 'savunma gücü' buradan başlar

01 Fatura açıklaması yapılan işlemi gerçekten anlatıyor mu?

02 Sevk belgeleri, stok hareketleri ve satış kayıtları birbirini destekliyor mu?

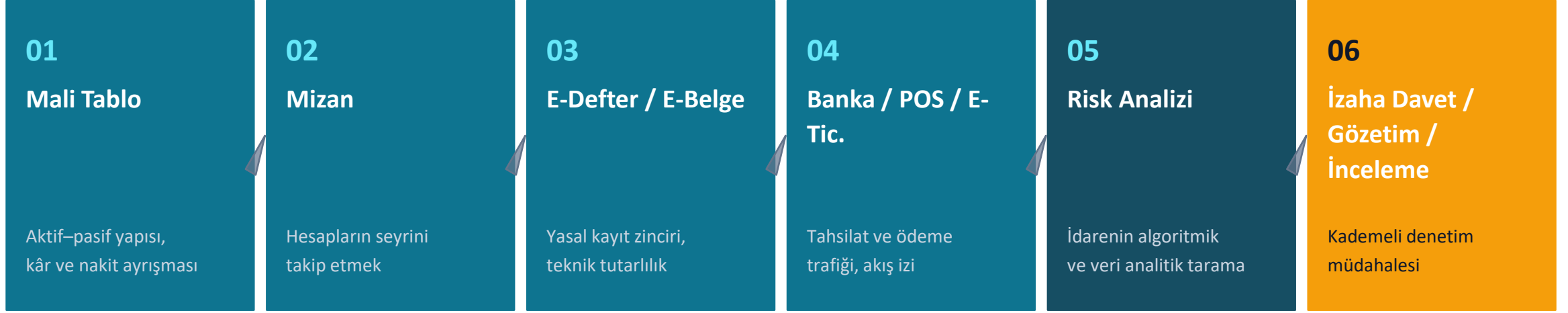
03 Banka ödemeleri ile cari hesap kayıtları örtüşüyor mu?

04 Muavin defter, mizan ve beyanname arasında tutarlılık var mı?

05 E-defter ve e-belge kayıtları teknik ve içerik yönünden kontrol ediliyor mu?

Finansal Okuryazarlık Neden Artık Vergi Uyumunun Parçası?

Bölüm 1'den Bölüm 2'ye geçerken kurmamız gereken köprü

Belge, kayıt ve ödeme zinciri kopuksa; yeni dijital denetim düzeninde bu kopukluk çok daha hızlı görünür hale gelir.

- 1** Mali tablonun her satırı, idarenin görebildiği bir veri akışına dayanıyor.
- 2** Şirket sahibi mali tabloyu okuyamıyorsa, riski de göremez.
- 3** Vergi uyumu, dönem sonunda değil, kayıt anında başlar.

B Ö L Ü M 2

Vergi İdaresi 3.0

ve Dijital Denetim

VDK 2025 Yılı Faaliyet Raporu Işığında

Vergi İdaresi 3.0 Nedir?

OECD Tax Administration 3.0 yaklaşımı

OECD Tax Administration 3.0

Vergi idaresinin **risk temelli, veri odaklı ve davranış yönlendirici** bir yapıya dönüşmesini öngören küresel çerçeve.

Önleyici

Sonradan müdahale değil; risk oluşmadan tespit ve yönlendirme.

Sürekli

Dönem sonunda değil, faaliyet akışı içinde gözetim.

Stratejik

Kontrol aracı değil; kayıt dışıyla mücadelenin omurgası.

Veri Odaklı

Anlık veri akışı, analitik ve algoritmik tarama

Risk Temelli

Önleyici ve proaktif yaklaşım; risk oluşmadan müdahale

Davranış Odaklı

Gönüllü uyum, yönlendirme ve davranış mühendisliği

Paradigma Kayması: Klasik Denetim ↔ Yeni Denetim

Geçmişin kovalanmasından, geleceğin korunmasına

KLASİK DENETİM

- İşlem tamamlandıktan yıllar sonra başlayan inceleme
- Fiziki belge ve klasör üzerinden yürüme
- Aylara/yıllara yayılan inceleme süreleri
- Sonradan tespit ve geriye dönük cezalandırma
- Tek araç: vergi incelemesi

VERGİ İDARESİ 3.0

- Riskin oluşmadan tespiti; cari dönem odaklı denetim
- Veri analitiği, algoritmik risk analizi ve makine öğrenmesi teknikleri
- Önleyici, rehber edici ve davranış yönlendirici yaklaşım
- Temassız denetim: VDKonferans, e-tutanak, e-imza
- Çok araçlı kademeli denetim: inceleme + izaha davet + gözetim + saha

Koruyucu Hekimlik ile Aynı Mantık

Hastalığı sonradan tedavi etmek yerine, ortaya çıkmadan önlemek

“Hastalığı tedavi etmek yerine ortaya çıkmadan önlemek. Yeni denetim anlayışı da aynı mantıkla işler.”

Koruyucu Hekimlik

Sağlık

- Risk faktörlerinin sürekli izlenmesi
- Erken teşhis ile küçük müdahale
- Periyodik kontroller

Vergi İdaresi 3.0

Denetim

- Risklerin oluşmadan tespiti
- Cari dönemde anlık müdahale
- Sürekli gözetim ve uyum

Şirket Yönetimi

İş Dünyası

- İç kontrol mekanizmaları
- Düzenli mali tablo okuması
- Vergisel uyumun kurumsallaşması

VDK 2025 Yılı Faaliyet Raporu — Genel Tablo

Kademeli denetim modelinin sahaya yansıyan rakamları

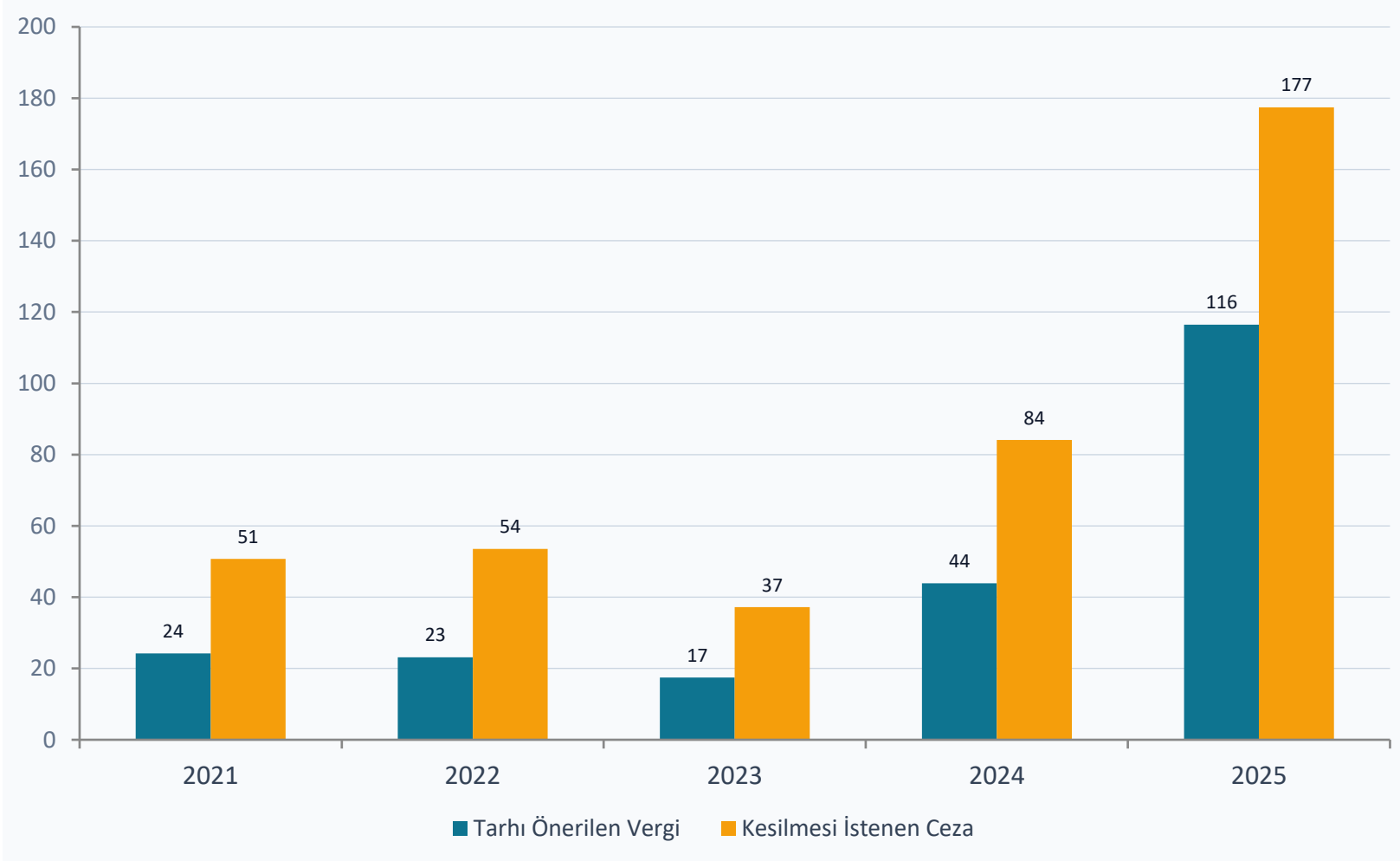
285.329 Denetime Tabi Tutulan Mükellef Sayısı <i>Vergi incelemesi, izaha davet, gözetim, saha denetimi ve teftiş toplamı</i>	748,5 Mlr ₺ Toplam Bulunan Matrah Farkı <i>Son beş yılın en yüksek tutarı</i>	293,9 Mlr ₺ Tarih Önerilen Vergi + Kesilmesi İstenen Ceza <i>2024 yılına göre iki katından fazla artış</i>	% 6,72 Genel Denetim Oranı (2025) <i>2024 yılında %2,91 idi</i>
---	--	---	--

Denetim Türü	Mükellef Sayısı	Bulunan Matrah Farkı (TL)
Vergi İncelemesi	66.656	469.035.521.877
Ön Tespit ve İzaha Davet	51.356	86.860.454.667
Gözetim Uygulamaları	135.168	136.854.194.367
Teftiş + Saha Denetimi	32.149	55.788.693.765
TOPLAM	285.329	748.538.864.676

Kaynak: VDK 2025 Yılı Faaliyet Raporu, Tablo 15-17

Tarh ve Cezada Beş Yıllık Seyir

Vergi İncelemesi + Ön Tespit/İzaha Davet + Teftiş — milyar TL

Kaynak: VDK 2025 Faaliyet Raporu, Grafik 4 ve Tablo 18-20

KRİTİK ÇIKARIM

Tarh ve cezanın 2024-2025 sıçraması

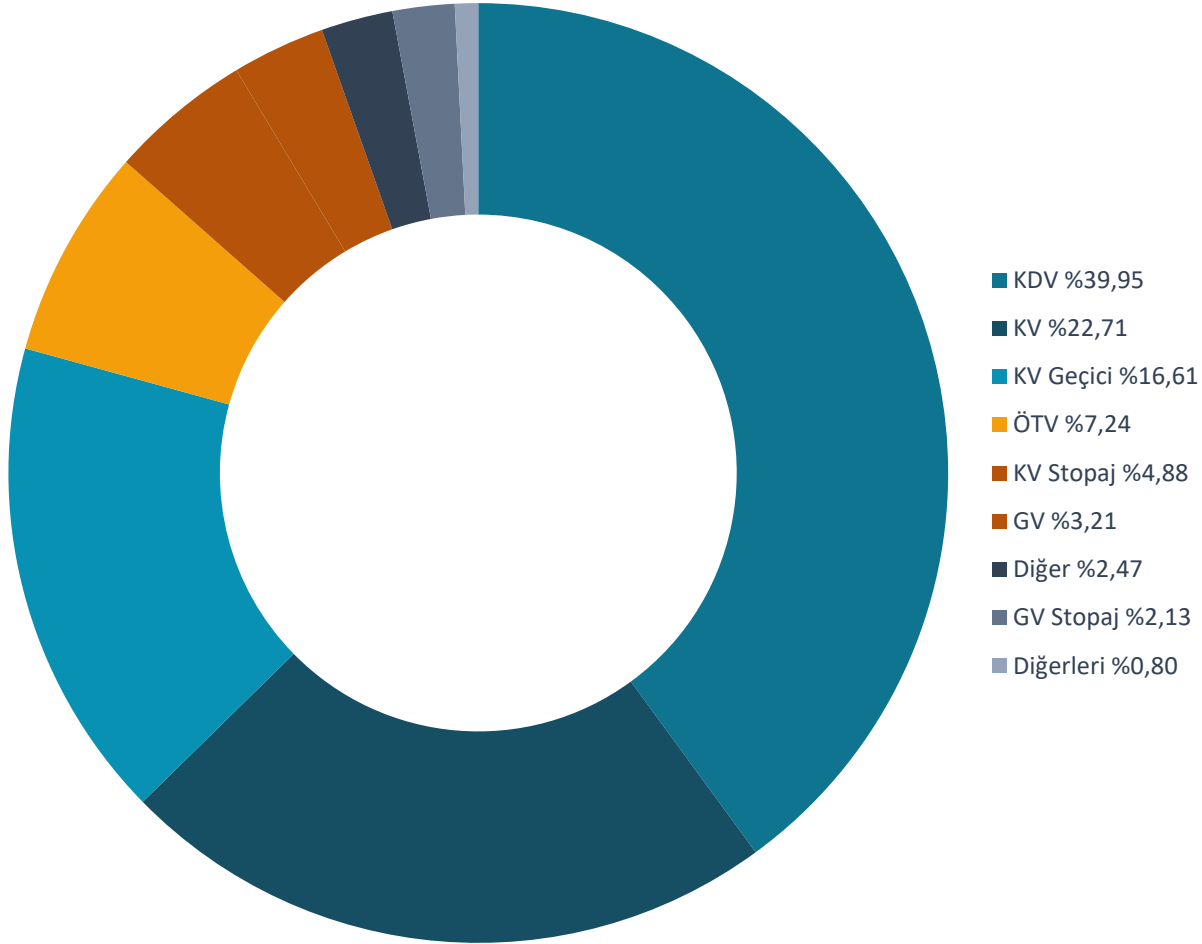
2025'te tarhı önerilen vergi + kesilmesi istenen ceza toplamı, 2024 yılına göre **iki katından fazla** arttı ve son beş yılın en yüksek seviyesine ulaştı.

Mükellef başına ortalama tarhiyat + ceza tutarı 2024'te 1,54 milyon TL iken 2025'te **4,11 milyon TL'ye** yükseldi.

İlk defa incelenenlerin oranı %75'e çıktı.

Tarhi Önerilen Verginin Türlerine Dağılımı (2025)

Vergi incelemesi sonucunda — toplam 101,6 milyar TL

Önemli Tespitler

KDV ilk sırada

Tarhiyatın %39,95'i KDV. KDV iadesi ve indirim hatları, sahte belge kullanımı odakta.

Kurumlar Vergisi grubu

KV + KV Geçici + KV Stopaj = %44,2. Kurumlar üzerindeki yoğunluk dikkat çekici.

Toplam ceza tutarı

172,6 milyar TL'lik ceza önerisi; vergi ziyaı ve özel usulsüzlük ağırlıklı.

Ölçek dağılımı

Büyük ölçekli mükelleflerin %11,66'sının incelemesi tamamlanmış.

KURGAN — Kuruluş Gözetimli Analiz Sistemi

Sahte belge ile mücadelede paradigma deęiřimi

İşlem bazında risk ölçen, **anlık risk sinyalleri üreten** yeni nesil sistem.
Sahte belge düzenleyici mükellefleri yüksek tutarlı belge düzenlemeden önce tespit eder.

242

Mükellefte Fiili Denetim

İř yeri adresinde saha

1.654

Bilgi İsteme Yazısı

Karřıt inceleme mahiyetinde

306

İncelemeye Sevk

Risk birimince

4,6 Mlr ₺

Çıkarılan Fatura Tutarı

Kayıtlardan ve beyandan

KURGAN ile Birlikte Uygulamaya Alınanlar

- ▶ **VDK-VİS (Vergi İstihbarat Sistemi):** işlem örüntülerini grafik veritabanı ve örüntü eşleme ile ortaya çıkarır.
- ▶ **Sahte Belge ile Mücadele Gözetim Programı:** 1 Ekim 2025 itibarıyla cari denetim, ROS, hızlı raporlama ve teminat.

Rapor Otomasyon Sistemi (VDK-ROS)

Bazı incelemelerde raporlama süresinin 21 güne kadar düşmesi

B A Z I İ N C E L E M E L E R D E

21
G Ü N

Bazı rapor türlerinde, daha önce aylarca süren raporlama süreleri
21 güne kadar düşmüştür.

Sistemin Temel Özellikleri

Onlarca veri kaynağından otomatik analiz

Sistemler arası geçiş yükü ortadan kalkar; veri tek havuzda toplanır.

Belirli rapor türlerinde %90+ otomasyon

Nihai değerlendirme müfettişe bırakılır; süreç kalitesi artar.

Aralık 2025'te tüm müfettişlere açıldı

Ortak raporlama altyapısı olarak kurumsal ölçekte yaygın kullanılıyor.

VDKonferans ve Temassız Denetim

Mekândan bağımsız yürüyen denetim süreci

Denetimin doğasını değiştiren bir gelişme. Mükellef ile müfettiş artık aynı fiziksel ortamda bulunmak zorunda değil; süreçler daha hızlı ve şeffaf.

VDKonferans

Müfettiş–mükellef sesli/görüntülü görüşme; toplantı, eğitim ve konferanslar elektronik ortamda.

VDK Dilekçe ve Bilgi Verme

Dilekçeler ve bilgi cevapları elektronik imza ile güvenli ve hızlı biçimde iletilir.

Defter ve Belge Elektronik İbrazı

E-defter, e-belge ve diğer belgelerin sistem üzerinden ibrazı; manuel süreçler azalır.

e-Tutanak ve Dijital İmza

Tutanak süreçleri e-imza ile yürür; süreç sistem üzerinden izlenebilir hale gelir.

Yeni Nesil Gözetim Programları

Klasik incelemenin önüne geçen 'erken uyarı' mekanizmaları

Beyanname Gözetim

Hedef: 2024 KV beyannameleri

32,4 Mlr ₺

Artırılan Matrah

40.000 riskli mükellef belirlendi; 9 ilde 22 daireye sevk.
Ön bilgilendirme ile düzeltme/beyana yönlendirme.

Yüksek Gelir Grupları

Hedef: B1, B2, B3 ölçek ortakları

14,7 Mlr ₺

Artırılan Matrah

Büyük şirketlere ortak olup 2023-2024'te gelir bildirmeyen 10.000 mükellef tespit edildi; 9 ilde 21 daireye sevk.

Sahte Belge ile Mücadele

KURGAN tabanlı – Aşama 1 ve 2

85,1 Mlr ₺

Düzeltilme Beyan Tutarı

Aşama 1: 74.562 mükellefe bilgi yazısı → 80,1 mlr TL düzeltme. Aşama 2: 8.710 mükellef → 4,97 mlr TL.

İzaha Davet — Gönüllü Uyumun Yeni Yüzü

VUK 370/a ve 370/b kapsamı 2025 sonuçları

VUK 370/a — Genel İzaha Davet

30.237

İzaha Davet Edilen Mükellef

19.374

İşlemleri Tamamlanan

% 77

İncelemeye Sevk Edilmeyen Oran

83,2 Mlr ₺

Artırılan Matrah Tutarı

İzahı kabul edilen + gönüllü uyum gösteren = 14.841 mükellef

Mükellef başına ortalama artırılan matrah: 4.294.799 TL

Mükellef başına ortalama tahakkuk eden vergi: 294.768 TL

VUK 370/b — Sahte/Yanıltıcı Belge Kullanımı

21.119

İzaha Davet Edilen Mükellef

10.782

İşlemleri Tamamlanan

3,65 Mlr ₺

Artırılan Matrah Tutarı

625,6 Mn ₺

Tahakkuk Eden Vergi

01.09.2025 itibarıyla doğrudan VDK tarafından yürütülmektedir.

Ortalama artırılan matrah: 338.806 TL • Ortalama vergi: 58.020 TL

Verinin saniyede aktığı, riskin anlık analiz edildiği bir ortamda...

1

İç Denetimi Güçlendir

Belge–kayıt–ödeme zinciri sürekli kontrol edilmeli; iç denetim artık zorunluluk.

2

Vergi Uyumunu Kurumsallaştır

Vergi planlaması kriz operasyonu değildir; süreç odaklı yapılmalıdır.

3

Kayıtları Şeffaflaştır

İzlenebilir ve açıklanabilir kayıtlar, ticari sürdürülebilirliğin koşuludur.

“Vergi planlamasını krizde yapılan kurtarma operasyonu olarak gören anlayışın dönemi kapanıyor.”

Yeni Dönemin Gerçeđi – Üç Önerme

VDK 2025 Faaliyet Raporu'nun bize söylediđi

Vergi idaresi dijitalleşirken şirketlerin kâğıt düzeninde kalması mümkün değildir.

E-fatura, e-defter, banka, POS, e-ticaret aynı anda devasa veri havuzu üretiyor. İdare bunu anlık analiz ediyor; şirketler aynı hızda dönüşmek zorundadır.

Denetim anlık hale gelirken muhasebe dönem sonunda toparlanan bir fonksiyon olarak kalmaz.

Risk analizi, izaha davet, KURGAN ve sektör karşılaştırmaları, şirketleri tam inceleme aşamasından çok daha erken gündeme getirir.

Veri konuşurken, izahı olmayan kayıtların savunulması mümkün değildir.

Yeni dönemde muhasebe; vergi riskini yöneten, finansal veriyi izlenebilir kılan ve şirketin savunma gücünü oluşturan bir fonksiyondur.

Dengeyi Korumanın Önemi

Modernleşme ve reel sektörün 'hayatta kalma mücadelesi'

Yapısal Dönüşümün Tedrici Uygulanması

Teknoloji ve veri analizi odaklı yürütülen bu çalışmalar; **kayıt dışılıkla mücadelede ve vergi adaletinin sağlanmasında uzun vadede varılması gereken noktadır**: önleyici, proaktif ve veriye dayalı bir denetim modeli.

Ancak her yapısal dönüşümde olduğu gibi, sahada **tedrici (kademeli) uygulanması** büyük önem taşımaktadır. Reel sektör olumsuz etkilenmemelidir.

Asıl başarı; sistemi modernleştirmek, ancak **'üzüm yemek isterken bağcıyı dövmeden'** üretimi ve yatırımı teşvik eden hassas güven ortamını koruyabilmektir.

Mükellefe Pratik Mesaj

İzaha daveti fırsat olarak görün

%77 oranında izaha davet incelemeye dönüşmüyor; doğru izah ve gönüllü uyum sıçrama tahtasıdır.

KDV ve KV süreçlerinizi yıl içinde gözden geçirin

İade, devir, indirim, sahte belge riskini cari dönemde test edin.

Belge-sözleşme-ödeme zinciri

Üç halkadan birinin kopması, dijital denetimde derhal göze çarpar.

Meslek mensubunuzla düzenli mali tablo okuması

Aylık veya çeyreklik mizan + risk gözden geçirme toplantıları yapın.

Meslek Mensubu İçin 5 Somut Aksiyon

Yeni denetim çağında pratik yol haritası

1

Aylık Mizan Okuma Rutini

Her müşteri için aylık olarak mizan okuyun; hesapların seyrini, sapmaları ve sıçramaları erken yakalayın.

2

KDV, Cari, Banka, Stok — Birlikte

Bu dört eksenı ayrı ayrı değil, kesişimleriyle kontrol edin. Tutarsızlıklar tek tek bakıldığında değil, birlikte bakıldığında görünür.

3

Risk Analizi: Yıl Sonu Değil, Geçici Vergi Dönemleri

Kontrolleri ve testleri yıl sonuna bırakmayın; geçici vergi dönemlerinde uygulayın. Düzeltme penceresi açıkken görmek esastır.

4

İzaha Davet — Kriz Değil, Fırsat

İzaha davet süreçlerini incelemeye dönmeden bitirme imkânıdır. %77'lik orantısı bu fırsatın boyutunu gösteriyor.

5

Veri ve Risk Danışmanlığı

Müşteriye yalnızca kayıt değil; veri okuryazarlığı ve risk yönetimi danışmanlığı sunun. Yeni dönemin meslek tanımı budur.

Yeni dönemde muhasebe, sadece geçmişı kaydeden bir fonksiyon değil; şirketin vergi idaresi karşısındaki savunma hattıdır.

K A P A N I Ş

Yeni dönemin formülü:

Veriyi yönet, riski erken gör, uyumu kurumsallaştır.

*Bu çağda finansal okuryazarlık;
şirket sahibi için riski azaltan,
yönetici için doğru kararı destekleyen,
meslek mensubu için yol gösteren bir yetkinliktir.*

Teşekkürler

Sorular ve katkılarınız için

Çanakkale SMMO • 5 Mayıs 2026

Yaşar ÇATALKAYA

Yeminli Mali Müşavir • Bağımsız Denetçi • Sürdürülebilirlik Denetçisi

Yazılı Yayın

Ekonomim Gazetesi
MuhasebeTR Yazarı

İstanbul

Çanakkale Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın değerli üyelerine ve yöneticilerine ev sahipliği için teşekkürlerimle.